

Miðvikudaginn 28. nóvember 1973.

Nr. 158/1973: **T. Hannesson & CO h/f.**

gegn

Tryggva Hannessyni.

Dó m e n d u r :

hæstaréttardómararnir Logi Einarsson, Ármann Snævarr og Einar Arnalds.

Kærumál. Frávísunardómur úr gildi felldur.

Dómur Hæstaréttar.

Með kæru 25. október 1973, sem barst Hæstarétti 2. nóvember s. á., hefur sóknaraðili kært til Hæstaréttar samkvæmt b lið 1. tl. 1. málsg. 21. gr. laga nr. 75/1973 frávísunardóm bæjarþings Reykjavíkur, uppkveðinn 8. október 1973. Krefst hann þess, að hinn kærði dómur verði felldur úr gildi og að lagt verði fyrir héraðsdómara að taka málið til efnismeðferðar. Þá krefst hann og kærumálskostnaðar úr hendi varnaraðilja.

Varnaraðili krefst staðfestingar hins kærða dóms og kærumálskostnaðar úr hendi sóknaraðilja.

Eigi þykir sýnt á þessu stigi máls, að kröfur sóknaraðilja gegn varnaraðilja í máli þessu falli undir samkomulag það milli aðilja frá 3. ágúst 1972, sem greinir í héraðsdómi.

Héraðsdómara ber því að taka málið til efnismeðferðar. Verður samkvæmt því að fella hinn kærða dóm úr gildi. Rétt þykir, að kærumálskostnaður falli niður.

D ó m s o r ð :

Hinn kærði frávísunardómur er úr gildi felldur.

Kærumálskostnaður fellur niður.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 8. október 1973.

Mál þetta, sem tekið var til dóms eða úrskurðar þann 3. október s.l., hefur T. Hannesson og Co h/f, Ármúla 7 hér í borg, höfðað fyrir bæjarþinginu með stefnu, framlagðri í dóm 27. febrúar

1973, á hendur Tryggva Hannessyni heildsala, Hraunbæ 92 hér í borg.

Dómkröfur stefnanda eru þær, að stefnda verði gert að greiða honum skuld að fjárhæð fl. 22.261.10, þýzk mörk 2.098.29, £ 734.14 með 12% ársvöxtum frá 31. desember 1970 til greiðsludags auk málskostnaðar að skaðlausu, þar á meðal löghaldskostnaðar. Þá krefst hann staðfestingar á löghaldi gerðu 16. febrúar s.l.

Af hálfu stefnda hefur verið sótt þing og þær dómkröfur gerðar, að máli þessu verði vísað frá dómi og honum dæmdur málskostnaður að skaðlausu eftir mati réttarins.

Að framkominni frávisunarkröfu stefnda krafðist stefnandi þess, að þeirri kröfu væri hrundið og honum tildæmdur málskostnaður að skaðlausu fyrir þann þátt málsins.

Sátt var reynd án árangurs.

Stefnandi kveður málavexti vera þá, að stefndi hafi verið einn af stofnendum og framkvæmdastjórum stefnanda frá upphafi, unz honum hafi verið vikið frá störfum árið 1972. Þann 3. ágúst 1972 hafi verið gert samkomulag um ágreiningsmál aðilja. Samkomulag þetta hefur verið lagt fram. Stefnandi vitnar til þess, að í lok samkomulagsins segi, að aðiljar lofi að fresta öllum málaferlum sín á milli og fella þau niður, jafnskjótt og samkomulagið hafi verið efnt og málskostnaður felldur niður. Þá segi að endingu í samkomulaginu: „Á þá hvorugur neinar frekari kröfur á hendur hinum.“

Stefnandi heldur því fram, að þegar þetta samkomulag var gert, hafi verið vitað, að stefndi hafi dregið sér umboðslaun af erlendum viðskiptum stefnanda á árinu 1971. Hitt hafi núverandi fyrirsvarsmönnum stefnanda verið ókunnugt um, að stefndi hafi líka dregið sér umboðslaun af erlendum viðskiptum stefnanda á árunum 1968, 1969 og 1970. Þessu til sönnunar vitnar hann til dskj. nr. 5 í málinu, sem er bréf stefnda til Seðlabanka Íslands og dags. er þann 30. október 1972. Stefnandi heldur því fram, að þegar þetta hafi komizt upp, hafi atvik breytt svo, að forsendur hafi verið brostnar fyrir syndakvittun hans til stefnda. Hann sé því ekki lengur bundinn við yfirlýsingu þá, sem áður var á minnzt og tilgreind er innan tilvitnunarmerkja, þ. e. að hvorugur aðilja eigi frekari kröfur á hendur hinum.

Þann 16. febrúar s.l. fékk stefnandi lagt löghald á 11.7% hússins nr. 92 við Hraunbæ, eign eiginkonu stefnda, til tryggingar kröfu máls þessa auk vaxta og kostnaðar. Þá er málið var fyrir í fógetaréttinum, var þar lagt fram samkomulag það, sem stefn-

andi vitnar til og dags. er 3. ágúst 1972. Samkomulag þetta er undirritað af Tryggva Hannessyni og konu hans Ólafíu Haraldsdóttur annars vegar og Torfa Bryngeirssyni og Guðjóni Hannessyni hins vegar. Segir í upphafi samkomulagsins, að undirritaðir hluthafar í félaginu T. Hannesson og Co. h/f, Reykjavík, þau Tryggvi Hannesson, Hraunbæ 94, Reykjavík, og Ólafía Haraldsdóttir, s. st., annars vegar og Torfi Bryngeirsson, Laugarnesvegi 94, Reykjavík, og Guðjón G. Hannesson, Skriðustekki 3, Reykjavík, persónulega og f. h. hlutafélagsins hins vegar séu ásátt um eftirfarandi úrlausn ágreiningsmála sinna í sambandi við hlutafélagið.

- „1. Tryggvi og Ólafía afsala til hlutafélagsins, því til frjálsrar ráðstöfunar eftir ákvörðun stjórnar þess, hlutabréfum sínum í félaginu nr. 1—13 og 47—56, samtals að fjárhæð kr. 115.000.00, gegn greiðslu á nafnverði, sbr. 15. lið.
2. Tryggvi afsalar til Guðjóns hlutabréfum í félaginu nr. 14—26, er skráð hafa verið á nafn Tryggva, samtals að fjárhæð kr. 165.000.00, án greiðslu.
3. Tryggvi og Ólafía afsala til hlutafélagsins, til ógildingar eða annarrar ráðstöfunar eftir ákvörðun félagsins, hlutabréfum í félaginu nr. 103—150, samtals að fjárhæð kr. 240.000.00, gegn endurgreiðslu á nafnverði bréfanna. Af nafnverðinu samsvara kr. 150.000.00 víxli frá árinu 1966, sem félaginu var afhentur kvittaður, og greiðist samkv. 15. lið. Afgangurinn, kr. 90.000.00, sem greiddur var með millifærslu, millifærirst til baka samkvæmt 16. lið.
4. Erlend umboðslaun af viðskiptum hlutafélagsins á árinu 1971, að fjárhæð £ 1513,30, Hfl. 594.53 og DM 1.553.59 (samtals kr. 388.419.00, reiknað á gengi 30. júní 1972) teljast eign þess, og skilar Tryggvi fullu andvirði þeirra til félagsins. Af andvirðinu greiðir hann £ 250.00 nú þegar í erlendum gjaldeyri, en um afganginn fer samkv. 15. lið. Umboðslaun af innflutningi félagsins á tímabilinu jan.—maí 1972 renna til þess með venjulegum hætti.
5. Tryggvi afhendir félaginu tvo víxla hvorn að fjárhæð kr. 150.000.00, sem eru eftirstöðvar af láni hans til þess frá árinu 1966. Fellur hann frá greiðslu á öðrum þeirra, en um greiðslu á hinum fer samkv. 15. lið. Ábyrgist Tryggvi, að allir þessir víxlar séu þar með að fullu kvittaðir.
6. Skuldabréf vegna kaupa á varahlutalager á árinu 1966 teljast félaginu óviðkomandi, og ábyrgist Tryggvi einn greiðslu allra skulda samkvæmt þeim, hlutafélaginu og Guðjóni að skað-

lausu. Hið sama gildir um dómskuld í sambandi við lagerkaupin, sem Tryggvi hefur leyst til sín. Reynist svo við athugun á bókhaldi, að félagið hafi greitt eitthvað af þessum skuldum á árinu 1971, skal færa greiðslurnar til skuldar á viðskiptareikningi Tryggva og gera þær upp samkv. 16. lið.

7. Hlutfélagið greiðir Tryggva víxil samþykktan af Klæðningu hf., er Tryggvi hefur leyst til sín, að fjárhæð kr. 113.184.00 (114.596.00). Frá greiðslunni dregst víxill á Klæðningu hf. að fjárhæð kr. 56.000.00 (56.820.00), er hlutfélagið hefur leyst til sín. Báðir greiðast víxlarnir án annars kostnaðar en útlagðs innlausnarkostnaðar, og verður mismunurinn gerður upp samkv. 15. lið.
8. Tekjur af sölu veggfóðurs frá Anneplas AG vorið 1972, kr. 73.303.00, skiptast að jöfnu milli Tryggva og hlutfélagsins, og greiðir Tryggvi félaginu helming þess samkv. 15. lið.
9. Hlutfélagið lækkar kröfu sína á hendur Tryggva vegna ýmissa greiðslna á árunum 1971 og 1972, samtals að fjárhæð 257.974.00, um kr. 72.382.00. Mismunurinn, kr. 185.592.00, greiðir Tryggvi félaginu samkv. 15. lið. Reynist svo við athugun á bókhaldi, að einhverjar af mismunafærslum hafi verið færðar á viðskiptareikning Tryggva, leiðréttist greiðslan samkvæmt því með millifærslu samkv. 16. lið.
10. Hlutfélagið greiðir Tryggva kr. 60.000.00 á mánuði í laun fyrir tímabilið janúar—júní 1972, með færslu á viðskiptareikning hans, sbr. 16. lið. Telst þar innifalið allt ógreitt orlof hans hjá félaginu, og á hann ekki frekari launakröfur á hendur því.
11. Hlutfélagið skilar Tryggva handveðum (þ. e. veðskuldabréfum) þeim, sem standa til tryggingar yfirdráttarheimild á hlaupareikningi þess í Búnaðarbanka Íslands, svo og víxlarreikningi. Skulu skilin fara fram, þegar endanlegt uppgjör liggur fyrir. Félaginu skal þó heimilt að ganga að handveðum sem nemur endanlegum mismun á viðskiptareikningi Tryggva, ef mismunurinn verður Tryggva í óhag, þegar uppgjör liggur fyrir, til tryggingar skilvísri greiðslu úr hans hendi.
12. Viðskiptareikningur Tryggva hjá hlutfélaginu skal falinn lövgiltum endurskoðanda til uppgjörs nú þegar og því lokið svo fljótt sem frekast er unnt. Þann mismun, sem fram kemur á reikningnum, skuldbindur viðkomandi aðili, Tryggvi eða

félagið, sig til að greiða að fullu innan þriggja mánaða frá því að uppgjörinu lýkur.

13. Þeir Guðjón og Torfi ábyrgjast Tryggva persónulega efndir af hálfu hlutafélagsins á samkomulagi þessu.
14. Hluthafarnir Guðni og Grétar Hannessynir, sem eru samþykkir samkomulagi þessu og árita það því til staðfestingar, skuldbinda sig til að afhenda félaginu hlutabréf sín í því, kr. 10.000.00, gegn greiðslu á nafnverði.
15. Eftirtaldar greiðslur samkvæmt samkomulagi þessu fara fram í peningum frá Tryggva til hlutafélagsins:

— Skv. 4. lið	kr. 388.419.00
— Skv. 9. lið	— 36.651.00
— Skv. 10. lið	— 185.592.00
	kr. 610.663.00

frá dregst:

— hlutabréf skv. 1. lið	kr. 115.000.00
— Víxill skv. 3. lið	— 150.000.00
— Víxill skv. 5. lið	— 150.000.00
— Mismunur á vxl. skv. 7. lið	— 57.776.00
	kr. 472.776.00
	Kr. 137.886.00

Greitt m/gjaldeyri skv. 4. lið	— 54.312.00
--------------------------------	-------------

Mismunur kr. 83.574.00

Mismuninn greiðir Tryggvi með víxli til 3ja mánaða, er hann samþykkir í því skyni.

16. Við uppgjör á viðskiptareikningi Tryggva hjá hlutafélaginu skulu færðar inn þær greiðslur og leiðréttingar, sem um ræðir í 3., 6., 10. og 11. lið samkomulags þessa, eftir því sem við á. Verði ágreiningur um einhverjar aðrar færslur, skal mat hins löggilta endurskoðanda ráða, og skuldbinda aðilar sig til að hlíta því.
17. Aðilar samþykkja að fresta öllum málaferlum sín í milli og fella þau niður, strax og samkomulag þetta hefur verið uppfyllt, og greiðir hvor aðili sinn kostnað af þeim. Á þá hvorugur neinar frekari kröfur á hendur hinum.“

Samkomulag þetta mun vera tilkomið vegna löghaldsbeiðni Hjartar Torfasonar hæstaréttarlögmanns f. h. stefnanda í eigum stefnda þann 20. júní 1972. Beiðni sú hefur verið lögð fram í löghaldsmálinu. Segir í beiðni Hjartar Torfasonar hæstaréttarlögmanns, að skuld sú, sem þar um ræðir, sé tilkomin vegna innflutningsviðskipta, er félagið átti við nokkur erlend fyrirtæki á árunum 1968—1972. Hafi félagið verið umboðsaðili hér á landi fyrir þessi fyrirtæki eða gert innkaup hjá þeim og fengið sem slíkt umboðslaun frá fyrirtækjunum af sölu þess varnings, sem hingað var keyptur á þess vegum. Umboðslaunin hafi yfirleitt verið færð félaginu til tekna, jafnóðum og viðskiptin gerðust, í gjaldeyri heimalands þeirra og síðan greidd félaginu eftir tilvísun framkvæmdastjórans, aðallega á bankareikninga í viðkomandi löndum. Í ljós hafi komið, að framkvæmdastjórinn hafi ekki skilað til félagsins öllum þeim umboðslaunum, sem þannig hafi fengizt.

Þá var í löghaldsmálinu lagt fram uppkast af samkomulagi milli aðilja málsins. Það uppkast er dags. í júlí 1972, og segir þar í 7. lið „Umdeild erlend umboðslaun frá árunum 1968—1970 teljast eign Tryggva, gerir hlutafélagið enga kröfu eða kvörtun varðandi þau, enda ábyrgist Tryggvi þau sjálfur.“ Í endanlega samkomulaginu frá 3. ágúst 1972 hefur þessum lið verið sleppt.

Í greinargerð sinni hélt stefndi því fram, að stefnandi hefði í máli þessu ekki lagt nein sönnunargögn fram til stuðnings þeirri staðhæfingu sinni, að stefndi hefði dregið sér umboðslaun. Þá heldur stefndi því eindregið fram, að hér sé um hluta af sömu kröfu að ræða og stefnandi hafi áður krafizt löghalds fyrir og vitnar í því sambandi til skjala þeirra, sem lögð voru fram við löghaldið og hér hefur verið vitnað til að framan, sbr. dskj. 7—11 í dómssgerðum löghalds. Benti hann á, að fallið hafi verið frá löghaldsbeiðninni, sem beðið var um á dskj. nr. 7 í fógetaréttarmálinu, sbr. samkomulagið frá 3. ágúst 1972. Lögmaður stefnda hélt því fram, að stefndi teldi sig óbundinn af samningnum, en stefnandi hefði heimtað uppfyllingu samningsins. Þar sem aðeins sé um hluta samkomulagsins að ræða, sem sé þáttur í miklu stærra máli, krefjist hann frávísunar, enda verði að gera öll viðskipti aðill-anna upp í heild. Þá hélt hann því fram, að engar sannanir væru komnar fram þess efnis, að stefnanda hefði ekki verið kunnugt um kröfur máls þessa, þá er samkomulagið var gert, og vitnaði í því sambandi til 7. liðar uppkastsins frá júlí 1972, sbr. dskj. nr. 11 í fógetaréttarmálinu, sem áður hefur verið rakið. Af hálfu stefnanda var þessum málsástæðum stefnda öllum mótmælt.

Álit dómsins.

Eins og áður er frá greint, liggur fyrir í málinu samkomulag, sem aðiljar málsins hafa undirritað. Samkvæmt því samkomulagi varðar það úrlausn ágreiningsefna stefnda og núverandi fyrirsvarsmanna stefnanda varðandi hlutafélagið T. Hannesson og Co. h/f. Stefnandi hefur hvorki gert kröfu um, að samkomulag þetta verði dæmt ógilt né heldur er það málsástæða hjá honum, að samkomulagið í heild sé ógilt, heldur aðeins að brostnar séu forsendur fyrir „syndakvittun“, sem hann telur felast í niðurlagi samkomulagsins, þ. e. í þessum orðum: „Á þá hvorugur neinar kröfur á hendur hinum.“ Þá verður ekki annað ráðið af gögnum málsins en hann hafi heimtað uppfyllingu samkomulagsins, sbr. dskj. 6 í fógeta-málinu. Hér verður því að skoða kröfur stefnanda í því ljósi, að samningurinn sé í gildi. Samkvæmt 12. lið samkomulagsins skyldi viðskiptareikningur stefnda hjá hlutafélaginu falinn löggiltum endurskoðanda til uppgjörs. Samkvæmt 16. lið samkomulagsins skyldi mat hins löggilta endurskoðanda ráða, yrði ágreiningur um einhverjar aðrar færslur en þær, sem um er getið í samkomulaginu, og skuldbinda aðiljar sig til að hlíta því. Mat hins löggilta endurskoðanda liggur ekki fyrir í málinu, en rétt þykir að skilja 16. gr. samkomulagsins á þá leið, að hann verði að fjalla um kröfur máls þessa og verði þær ekki lagðar fyrir dóm, eins og hér er gert. Eins og kröfugerð og málsástæðum stefnanda er háttað, þykir eiga að vísa því frá dómi ex officio þegar af þessum sökum, og breytir það ekki þeirri niðurstöðu, að stefndi heldur því fram, að samkomulagið sé ógilt.

Samkvæmt þessari niðurstöðu þykir rétt, að stefnandi greiði stefnda kr. 12.000.00 í málskostnað.

Hrafn Bragason borgardómari kvað upp dóm þennan.

Dómsorð:

Máli þessu er vísað frá dómi ex officio. Stefnandi, T. Hannesson og Co. h/f, greiði stefnda, Tryggva Hannessyni, kr. 12.000.00 í málskostnað, allt innan 15 daga frá lögbirtingu dóms þessa að telja að viðlagðri aðför að lögum.